

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วน ร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอน ทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้ อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิต ของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลวัง จันทรได้เล็งเห็น ความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไป จาก ชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ ท้องถิ่น ต่อไปประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของ ชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความ ครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตใน วงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบไปด้วยองค์ ความรู้ใน หลายวิชา ดังที่ สำนักรงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541) ได้ จำแนกไว้รวม 6 สาขา คือ

1. **สาขาเกษตรกรรม** หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และ เทคนิคด้าน การเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนานบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองใน สภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การท ากการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น
2. **ด้านอุตสาหกรรม** (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จัก ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ ชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้าน การบริโภคอย่าง

ปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

3. **ด้านอุตสาหกรรม** หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานหัตถกรรม แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายในการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า รวมถึงบริการเช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป
4. **ด้านการแพทย์ไทย** หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทาง ด้านสุขภาพและอนามัยได้
5. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
6. **ด้านศิลปกรรม** หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น
7. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดจนทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท
8. **ด้านอื่น ๆ** เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้านเป็น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ประเพณีวันสงกรานต์ สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ 13 - 15 เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. 2431 และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้น ปีใหม่จนถึง พ.ศ. 2483 ประเพณีวันเข้าพรรษา "เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด 3 เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่ วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 ของทุกปี เรียกว่า "ปฐมาพรรษา"ประเพณีวันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือวันที่ พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ ชังหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกันประเพณีบุญมหากรฐิน ภูษินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมีได้ระยะเวลานั้นมีเพียง 1 เดือน คือตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ไปจนถึงวัน ขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 (วันเพ็ญเดือน 12) ระยะเวลา นี้เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

1.ด้านการเกษตรกรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	สมุนไพรปราบศัตรูพืช	นางบัวลา วนาพิสมัย	125หมู่ที่4 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

2.ด้านหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	สานตะกร้าจากไม้ไผ่	นายมะพอ พรวิทย์รัตน์	38/1หมู่5 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่
2	การสานส้อมจากไม้ไผ่	นายมะพอ พรวิทย์รัตน์	38/1หมู่5ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

4. ด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การนวดแพทย์แผนไทย	นางบัวลา วนาพิสมัย	26/3หมู่4 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

5.ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1.	การอนุรักษ์ป่าการบวชป่า	นางอนันต์ศรี แก้วเลิศตระกูล	125หมู่ที่4 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

6.ด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การเป่าแคนเขาควาย	นายเทพ ยอดยิ่งชนชีพ	110 หมู่4 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่
2	การเป่าแคนม้ง	นายสามารถ พนาสันติกุล	20หมู่8 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ. เชียงใหม่

7.ด้านภาษาและวรรณกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1.	การเรียนการสอนภาษา กะเหรี่ยง	นางอุไร หยกเรืองสุพันธ์	202หมู่4 ต.แม่แดด อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่

ด้านหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์สานตะกร้าจากไม้ไผ่

ด้านหัตถกรรมและงานฝีมือการปักผ้าและการทอผ้า

ด้านการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการอนุรักษ์ป่าการบวชป่า

ด้านภาษาและวรรณกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาภาษากะเหรี่ยง

ด้านศิลปกรรมการเป่าแคนเขาคาย

ด้านแพทย์แผนไทยการนวดแผนไทย

ด้านเกษตรกรรมการทำสมุนไพร

ด้านอื่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน

